

PLÁCNOUT PŘES RUKU?

Počátkem února byl Parlament Ruska seznámen s výsledky posledních výzkumů, které si vzaly na mušku korupci v zemi. Poslanci museli smutně konstatovat, že korupce neskutečně narostla, ale boj s ní se zatím prakticky nevede žádný.

V rámci projektu, nazvaného „Podstata a struktura korupce v Rusku provedli sociologové 36 dotazníkových průzkumů, v jejichž průběhu hovořili s úředníky, bankéři, policisty, soudci, daňovými kontrolory, novináři a dalšími. Jejich jména z pochopitelných důvodů uvedena nebyla, ale výzkumníci tvrdí, že mnozí z nich zaujímají velmi vysoké posty. S určitou ironií autoři zprávy nazývají výsledek své práce neoficiálně Příručkou pro začínající byrokraty. A začínající oúřada se skutečně má z čeho učit: detailně rozpracované ceníky nejrozličnějších služeb a službiček od zařazení potřebného návrhu zákona do jednacího řádu sněmovny (250 000 dolarů), přes zapsání do stranických volebních seznamů (dva až pět milionů dolarů) až po realizaci reportáže, v níž se znemožní nepohodlný veřejný činitel na televizní obrazovce. To přijde bratru na 20 000 dolarů.

Z výzkumu vyplývá, že nejčastěji mají ruku nataženou (ale ji i sami vytahují z kapes, a ne prázdnou) úředníci na krajských a místních úrovních. Přitom sférou, kde, jak se zdá, je úplatkářství rozšířeno nejmeně, je soukromé lékařství a pak také drobné podnikání, které stojí mimo zájmovou sféru místní administrativy. Mimořádně, nepřilíhající rozsáhlá je korupce na mocenských postech nejvyšších, což se může ovšem připsat tomu, že se o ní málo ví.

Podle autorů projektu je vina prakticky na všech. Na zákonodárcích, kteří nebyli schopni za 15 let přijmout jediný účinný protikorupční zákon, nezodpovědných a nikomu neodpovědných úředníků, ale také na samotných občanech, nedůvěřujících administrativě a předpokládajících, že je jednodušší dát úplatek, než překročit zákon. Jako příklad bylo uvedeno nedávné zpřísnění dopravních pravidel, jejichž porušení povede k daleko přísnějším postihům řidičů, kteří ale tvrdí unisono, že teď budou muset platit dopravním policistům ještě víc než dřív, ale nikdo z nich se jaksí nezamyslel nad tím, že je prostě jen třeba víc dodržovat pravidla.

To vše svědčí o právním nihilismu, říkájí autoři průzkumu. V neposlední řadě pak zmiňují nedostatečnou kontrolu administrativy ze strany společenských organizací, ale i politickou. Závěr je podle autorů zprávy takový, že není třeba brát věci příliš tragicky, ale je nezbytné omezit korupci z masových rozměrů na jednotlivé excesy.

Mezi jiným v parlamentu zaznělo, že je třeba věnovat více pozornosti zákonu o státní službě, v němž v současné době například úplně chybí vymezení podmínek lobbismu. Také je třeba, aby každá státní instituce měla své prověřené kádrové rezervy, dostatečně početné na to, aby si různé vlivové skupiny nemohly postavit na

mocenské posty „svého člověka“. Konec konců by se mohlo přistupovat k „činným“ i po dobrém. Dát jim skutečné garance toho, že bude pro ně výhodnější úplatek nevztít, když by na druhé straně vah byla ztráta vysoké penze nebo výsluhové renty. Také by se jim navrhovalo třeba bezplatné vzdělání pro děti, lázeňská léčba ap. Dnes si bohužel důstojné stáří mnozí státní úředníci zajišťují sami a ne úplně legálními způsoby.

Poslanci apelovali i na nutnost přijetí protikorupčního zákona, který by byl ve shodě s příslušnou konvencí OSN, přijatou v březnu 2007 i v Ruské federaci. Konečná podoba zákona, který by měl být opravdu přísný, je zatím držena v tajnosti.

-DS-

VĚZEŇSKÉ PODNIKÁNÍ

V podmínkách ruského tržního hospodářství zkouší i vedení věznic, zda by se nemohlo pustit s pomocí svých svěřenců do nějakého toho „byznysu“. Když produkce z vlastní výrobní zóny moc zisku nepřináší, přicházejí na pomoc obchodníci ze „svobodné zóny“ s návrhy na společné projekty, které by se daly realizovat za ostatním drátem. Prostory využitelné pro výrobu a levná pracovní síla – to jsou hlavní trumfy vězeňského podnikání. A hlavní minus? Přece nutnost všechno projednat s náčelníkem věznice.

Kemerovská oblast se pyšní nejen uhelnými doly a železářstvím, ale „proslavila“ se i množstvím nápravných zařízení. Kuzbas je co do počtu míst, kde si odpykávají odsouzení trest odnětí svobody, v Rusku na třetí příčce. Každý rok si zde krotí trest víc než 30 000 odsouzených ve 24 táborech a léčebně-nápravných zařízeních.

Po rozpadu SSSR se množství státních zakázek na výrobu nejrůznějšího zboží pro tato zařízení prudce snížilo. Mnohá z nich o status pracovního zařízení přišla, federální dotace se následně zkrátily a začalo přezívání. A tak se vedení těchto zařízení muselo začít snažit samo. Částečně byl problém vyřešen vytvořením státních podniků, které měly za cíl jednak realizovat svou produkci a jednak vytvořit pro věznicu nějaký zisk. Tyto podniky podléhají náčelníkovi té které věznice, což podle slov Vladimíra Motusoviče, zástupce náčelníka správy, která se zabývá organizací pracovní vytíženosti vězňů v Kemerovské oblasti, vedlo k tomu, že vzhledem k nedostatku dotací od státu a spoustě daní podniky vykazovaly jen velmi nízké zisky a některé byly i výrazně ztrátové.

Nakonec bylo rozhodnuto založit střediska pracovní adaptace odsouzených, která povedou zvláštní zástupci náčelníků věznic. Byznysmeni, kteří se ale již ve věznicích usadili, odejít nechtějí a noví se tam dostanou jen těžko. Mnohé věznice se soustředily na státní regionální zakázky. V uváděné oblasti je to zpracovávání dřeva, třeba na nábytek do mateřských škol i sídlištních domů. A nejen to. Vydělat pro věznicu

mohou i výrobou ocelových konstrukcí, ložisek, speciálních obleků, zhotovují se tlumiče, rezonátory a náhradní díly pro auta z rodiny „gaziků“, pracovní oblečení, ale také exkluzivní suvenýry a obrazy. Posledním experimentem je výroba cigaret.

I tak ale není vězeňská zaměstnanost masová. V pracovních „adaptačních“ dílnách je zaangažováno 30–35 % vězňů a 20–25 % je za svou práci i placeno.

Samořejmě, zdálo by se, že „dělat peníze“ ve věznicích není složité, zvláště když namísto státem garantované minimální mzdy 2 300 rublů dostávají vězni ve skutečnosti 500–1000 rublů. Náčelník musí mít v celém byznysu svůj podíl, jinak žádné podnikání nebude. „A výše tohoto podílu bude garancí i pro kvalitu vězeňské produkce“, říká jeden z „výrobců“ v neoficiálním rozhovoru. I tak ale motivace pro trvalé kvalitní práci je u vězňů nízká. Dost často jsou nuceni pod záminkou dobrovolnosti pracovat zadarmo.

Situace ve věznicích a trestaneckých koloniích se komplikuje i povinností pokrýt požadavky ze strany armády – šijí se uniformy, ale v některých zařízeních i veškeré oblečení pro vězeňkyně, všechna zařízení se musí zabezpečit z vlastních zdrojů chlebem, masem, zeleninou...

Podle www.expert.ru
Dana SLOŽILOVÁ

ODSTRAŠUJÍCÍ DOPRAVNÍ BEZPEČNOSTNÍ KAMPANĚ – ANO, NEBO NE?

Mezi základní prvky prevence dopravních nehod patří vedle policejního dozoru a postihu, zvyšování bezpečnosti vozidel a dopravního prostředí i výchova, výcvik a působení na účastníky silničního provozu, a to zejména formou dopravní bezpečnostních kampaní. Pokud se týká kampaní, ve světě existují dva diametrálně odlišné přístupy.

První přístup, používaný zejména ve frankofonních zemích (Francie, Belgie, ale i Nizozemí a SRN) je postaven na prvcích humoru, často s náznaky vztahových otázek mezi mladými lidmi – typickými příklady mohou být videoklipy v rámci francouzské kampaně proti alkoholu za volanem „Captain de Soiree“ (obdoba české kampaně „Domluvme se!“). Kampaně této skupiny velice často používají absurditu a nepřímých porovnání („Kdo řídí?“ v kampani proti telefonování za jízdy německé Rady pro bezpečnost silničního provozu - DVR).

Druhou skupinou jsou kampaně, ukazující následky dopravních nehod, ve valně většině sice pouze v náznacích, ale i záběry zraněných nebo usmrčených osob v důsledku dopravních nehod a emočně působící na cílovou skupinu. Forma odrazující kampaně zahrnuje širokou škálu – od záběrů

usmrcených (Irsko, WHO – ovšem nikoli například záběry dekapitace), přes obličej a ukázky zraněných (THINK!, Velká Británie, The Action, ČR, Faces Behind the Figures, WHO) až po odstrašující „Babu havárii“ v programu pro mateřské školy prezentovaném v Centru dopravní prevence Ministerstva vnitra a Policie ČR při Muzeu Policie ČR (CDP). Odstrašujícím prvkem nemusí vždy být záběry z dopravních nehod, ale i prezentace trestněprávních důsledků dopravních nehod, a to i formou prezentace rozsudků soudů, případně záběrů ze soudního líčení.

Odstrašující přístup je velice často využíván v anglofonních zemích, jako je Velká Británie, Irsko, USA, Austrálie (stát Victoria, Tasmánie, Nový Jižní Wales), Kanada, Nový Zéland, ale jsou v poslední době používány například i v sousedním Rakousku a i v České republice (projekt Road Show – The Action, kampaň na bezpečnostní pásy Kuratoria pro bezpečnost silničního provozu – KfV z roku 2007). Odstrašující prvky používá na svých dopravně bezpečnostních plakátech i Světová zdravotnická organizace (WHO), na rozdíl od Organizace spojených národů (OSN), která preferuje první uvedený způsob prezentace dopravně bezpečnostní problematiky. Cílem tohoto přístupu je odradit zejména mladé řidiče od negativního, rizikového chování v silničním provozu. Tématem těchto kampaní je zejména rychlá a agresivní jízda a jízda pod vlivem alkoholu.

Zahraniční studie (SWOV, Nizozemí, 2008) upozorňují na skutečnost, že odstrašující kampaně jsou často jediným způsobem, jak přesvědčit a alespoň částečně odradit zejména mladé řidiče od hazardního chování v silničním provozu. Pokud se týká alkoholu za volantem, jsou takto postavené kampaně v USA a v Austrálii doplněny

v některých případech i povinnou návštěvou márnice, kde jsou těm, kteří se opakovaně dopustili přestupku řízení pod vlivem alkoholu, ukázána těla obětí dopravních nehod.

Výzkum dopadu odstrašujících kampaní prokazuje jak jejich relativně vysokou účinnost, tak i omezené výsledky, nikoli však výsledky jednoznačně negativní. Prokazuje se, že záleží zejména na vybrané cílové skupině a na státu, kde je kampaň prováděna. Australské studie ukazují roční snížení počtu usmrcených v důsledku aplikace emotivní, odstrašující kampaně o 5–7 %, přičemž je obecně uznáváno, že kampaň jako takové dokáží v průměru změnit chování pěti procent účastníků silničního provozu, na které je kampaň zaměřena. Vysoká účinnost je v anglosaských zemích dokumentována u odstrašujících kampaní zaměřených na řízení pod vlivem alkoholu u cílové skupiny mladých lidí. Příkladem může být americká studie z roku 2000 prokazující vysoký dopad odrazující kampaně proti alkoholu za volantem u mladých mužů-řidičů. Britské výzkumy porovnávající reakce šestnáctiletých studentů prokazují vyšší účinnost odrazujících dopravně bezpečnostních spotů v porovnání se spoty s prvky humoru a nadsázky, případně s „instruktážními“ videoklipy.

Naopak studie z Belgie a Nizozemí (např. Knoblout a Van Well, 1996; Hastings a kolektiv, 2006) poukazují na krátkodobý efekt odstrašujících kampaní, které podle těchto studií sice v prvopočátku šokují, ale dlouhodobě nezmění postoje a chování cílové skupiny. Z tohoto důvodu preferují tyto státy „pozitivní“ přístup.

Závěrem lze konstatovat, že bohužel neexistuje jednoznačná odpověď na otázku uvedenou v názvu tohoto článku. Jak vyplývá z dostupných výsledků zahraničních výzkumů, odstrašující kampaně mají vyšší vliv na mladé řidiče; velice záleží na mentalitě národa. Co je však nutným předpokladem zvýšení účinnosti dopravně bezpečnostních kampaní, a to jak odstrašujících, tak i pozitivně laděných, je nutnost jejich provázání s účinným a viditelným dohledem policie nad chováním účastníků silničního provozu. Medializace policejních dopravně bezpečnostních akcí a provázanost policejního dohledu s celostátními kampaněmi zvyšuje například podle WHO účinnost obou aktivit až o 30 %. Účinnost odstrašujících kampaní snižují nevěrohodné, nahané záběry na naaranžované dopravní nehody, kdy je již na první pohled jasné, že se jedná o modelovou situaci.